

Reactie De Brauw Blackstone Westbroek N.V. op het voorontwerp tot wijziging van Boek 2 en Boek 5 van het Burgerlijk Wetboek met het oog op het aanpassen van de regels inzake de digitale algemene vergadering van privaatrechtelijke rechtspersonen en de regels voor digitale oproeping voor de algemene vergadering (Wet digitale algemene vergadering privaatrechtelijke rechtspersonen)

6 februari 2023

1 INLEIDING

- 1.1.1 De Brauw Blackstone Westbroek maakt graag gebruik van de mogelijkheid om te reageren op het voorontwerp van 7 december 2022 tot wijziging van Boek 2 en Boek 5 van het Burgerlijk Wetboek met het oog op het aanpassen van de regels inzake de digitale algemene vergadering van privaatrechtelijke rechtspersonen en de regels voor digitale oproeping voor de algemene vergadering (*Wet digitale algemene vergadering privaatrechtelijke rechtspersonen*) (het "**Voorontwerp**").
- 1.1.2 Het Voorontwerp beoogt onder meer het voor vennootschappen en verenigingen mogelijk te maken om enkel digitaal gehouden algemene vergaderingen ("**volledig digitale vergaderingen**") te organiseren. Het Voorontwerp brengt tevens wijzigingen aan in de regels omtrent algemene vergaderingen die gedeeltelijk digitaal gehouden worden ("**hybride vergaderingen**").
- 1.1.3 In onze reactie richten wij ons op de volgende elementen van het Voorontwerp:
- flexibiliteit bij digitale vergaderingen;
 - flexibiliteit bij hybride vergaderingen;
 - de elektronisch uitgebrachte stem; en
 - enkele opmerkingen van technische aard.
- 1.1.4 Wij richten ons in deze reactie op het Voorontwerp voor zover dat ziet op naamloze en besloten vennootschappen.

2 FLEXIBILITEIT BIJ DIGITALE VERGADERINGEN

- 2.1.1 De Memorie van Toelichting gaat in op technische onvolkomenheden en calamiteiten die zich kunnen voordoen bij digitale vergaderingen en concludeert dat er geen aanleiding bestaat voor het treffen van een specifieke regeling omtrent dergelijke situaties.¹
- 2.1.2 Wij vragen ons af of het niet tóch wenselijk is te voorzien in enkele specifieke regels waar deze juist wegens de afwijkende aard van een digitale vergadervorm gepast zijn.

¹ Memorie van Toelichting, p. 16.

(a) Oproeptermijn en verdaging van algemene vergaderingen

- 2.1.3 De kans dat een digitale vergadering tijdelijk verhinderd is lijkt ons groter dan de kans dat dit zich voordoet bij een algemene vergadering met enkel een fysieke vergaderlocatie. De kans dat bijvoorbeeld een vergaderzaal bezet wordt door activisten,² lijkt beduidend kleiner en meer beheersbaar dan het risico van een grootschalige elektriciteits- of IT-storing of DDoS-aanval. Een hybride vergadering is blootgesteld aan de risico's van een digitale vergadering én die van een vergadering met een fysieke vergaderlocatie.
- 2.1.4 Indien als gevolg van een dergelijke situatie de vergadering niet op de geplande dag doorgang kan vinden, dient onder de huidige regeling de vennootschap een geheel nieuwe vergadering bijeen te roepen. Mede gelet op de termijn voor het bijeenroepen van een nieuwe vergadering kan dat voor vennootschappen, in het bijzonder voor beursvennootschappen waarvoor die termijn tenminste 42 dagen bedraagt, zeer bezwaarlijk zijn.
- 2.1.5 Het inherent andere risicoprofiel van een digitale vergadering roept de vraag op of ter gelegenheid van dit wetsvoorstel de oproeptermijn voor algemene vergaderingen niet verkort zou moeten worden. Door een verkorting van de oproeptermijn wordt het nadeel van een vergadering die, door invloed van buitenaf, niet op de geplande dag doorgang kan vinden beperkt. Wij merken op dat voor beursvennootschappen de Nederlandse oproeptermijn van 42 dagen (ruim) langer is dan in de onderliggende EU-richtlijn voorgeschreven is (21 dagen) en ook (ruim) langer dan in enkele omliggende landen.³
- 2.1.6 Indien een verkorting van de wettelijke oproeptermijn niet wenselijk geacht wordt, dan is het raadzaam dat de wetgever nadenkt over de mogelijkheid dat de vennootschap een algemene vergadering bij technische storingen verdaagt. De mogelijkheid tot verdaging kan uiteraard onderhevig gemaakt worden aan voorwaarden, zoals minimum- en maximumtermijnen. Bij een verdaging zal uiteraard dezelfde agenda dienen te gelden. Van een dergelijke verdaging dient uiteraard een met voorwaarden omklede mededeling gedaan te worden via de website van de vennootschap, zodat dit voor alle vergadergerechtigden tijdig kenbaar zal zijn.

(b) Wijziging procedure voor digitale deelname na oproeping

- 2.1.7 Bij een algemene vergadering met een fysieke vergaderlocatie dient de plaats van de vergadering bij oproeping vermeld te worden. Met die informatie kunnen vergadergerechtigden de nodige voorbereidingen treffen om bij de vergadering aanwezig te zijn; ze kunnen reistijd vrijmaken en waar nodig een vervoersmiddel

² Ontleend aan de Memorie van Toelichting, p. 16.

³ Zo hanteren Duitsland en België een termijn van 30 dagen en hanteert het Verenigd Koninkrijk een termijn van 21 dagen.

regelen. Het ná oproeping wijzigen van de plaats van vergadering kan om deze reden al snel onredelijk zijn jegens vergadergerechtigden, en is daarom ook niet toegestaan.⁴

- 2.1.8 Voor een geheel digitale vergadering of een hybride vergadering ligt dit anders. Niet gezegd kan worden dat het ná oproeping wijzigen van de URL of het systeem waarmee vergadergerechtigden deel kunnen nemen aan een digitale vergadering zeer bezwaarlijk is, mits tijdig gecommuniceerd op de website van de vennootschap. Een wijziging van dit 'virtuele adres' of het gebruikte systeem kan wenselijk zijn indien tussen oproeping en de datum van de vergadering blijkt dat de beoogde URL of het te gebruiken systeem wegens technische problemen niet beschikbaar zal zijn.
- 2.1.9 Volgens het Voorontwerp dient de vennootschap bij haar oproeping voor een digitale vergadering de procedure voor deelname en het uitoefenen van het stemrecht te vermelden.⁵ Dit voorschrift staat een wijziging als hierboven beschreven naar haar letter niet in de weg. De Memorie van Toelichting vermeldt bij het voorgestelde art. 2:38 BW dat bij 'procedure voor deelname' gedacht moet worden "aan welke applicatie wordt gebruikt voor de vergadering of stemming, welk (virtueel) adres en dergelijke".⁶ Wij menen dat ook deze toelichting aan de bovengenoemde lezing niet afdoet. Ook het voorschrift dat "de elektronische weg" bij oproeping vermeld moet worden (art. 2:114 lid 1 onder b BW Voorontwerp⁷) laat naar onze mening ruimte voor deze lezing.
- 2.1.10 Om hierover toch enige onduidelijkheid weg te nemen, raden wij aan in de Memorie van Toelichting te verduidelijken dat bij een digitale vergadering de vennootschap de in een oproeping vermelde URL (het 'virtuele adres') of het systeem ook na oproeping kan wijzigen. Daaraan kunnen uiteraard voorwaarden worden verbonden, zoals dat de oproeping deze mogelijkheid duidelijk vermeldt en aangeeft waar (op de website van de vennootschap) een dergelijke wijziging kenbaar gemaakt zal worden.

3 FLEXIBILITEIT BIJ HYBRIDE VERGADERINGEN

- 3.1.1 In het Voorontwerp worden aan hybride vergaderingen en volledig digitale vergaderingen dezelfde eisen gesteld. De voor hybride vergaderingen geldende eisen worden daarmee verzaamd.
- 3.1.2 Hybride vergaderingen kunnen op dit moment gehouden worden zonder dat vergadergerechtigden elektronisch kunnen deelnemen aan de beraadslaging. Art. 2:117a lid 2 BW en art. 2:227a lid 2 BW (huidig) laten het vennootschappen

⁴ De wijziging van de vergaderlocatie (het adres) binnen dezelfde plaats is echter niet uitgesloten.

⁵ Art. 2:114 lid 1 sub c BW / art. 2:227a lid 3 BW Voorontwerp.

⁶ Memorie van Toelichting, p. 27.

⁷ Overigens raden wij aan deze bepaling aan te passen (zie paragraaf 5.3).

vrij daaromtrent een keuze te maken in hun statuten. Art. 2:117a lid 2 BW en art. 2:227a lid 2 BW van het Voorontwerp schrijven echter voor dat bij zowel volledig digitale als hybride vergaderingen vergadergerechtigden via een tweezijdig audiovisueel communicatiemiddel rechtstreeks moeten kunnen deelnemen aan de beraadslaging.

- 3.1.3 Wij menen dat deze 'verzwaring' voor hybride vergaderingen onnodig en ongewenst is.
- 3.1.4 Ten eerste is de verzwaring niet nodig om te borgen dat vergadergerechtigden deel kunnen nemen aan de beraadslaging. Die gedachte rechtvaardigt dat vergadergerechtigden bij een volledig digitale vergadering digitaal moeten kunnen deelnemen aan de beraadslaging. Immers zou zonder dat voorschrift het risico ontstaan dat bij een volledig digitale vergadering geheel geen mogelijkheid geboden wordt aan de beraadslaging deel te nemen. Bij een hybride vergadering geldt dat bezwaar niet. Bij een dergelijke vergadering kan iedere vergadergerechtigde er immers voor kiezen om aan de beraadslaging deel te nemen op de fysieke vergaderlocatie. Indien een hybride vergadering geen mogelijkheid biedt tot digitale deelname aan de beraadslaging, ontnemt dat vergadergerechtigden dan ook niet de mogelijkheid om aan de beraadslaging deel te nemen.
- 3.1.5 Ten tweede is niet duidelijk waarom de wet het wél toe zou staan om enkel fysiek gehouden vergaderingen te organiseren (waarin vergadergerechtigden naar de fysieke locatie móeten komen om deel te nemen aan de beraadslaging), maar het níet toe zou staan een hybride vergadering te organiseren waarin men naar diezelfde locatie af dient reizen als men deel wil nemen aan de beraadslaging.
- 3.1.6 Ten derde signaleren wij het risico dat met deze verzwaring de wetgever het 'kind met het badwater weggooit'. Het organiseren van een hybride vergadering mét de mogelijkheid om digitaal aan de beraadslaging deel te nemen vereist andere technische maatregelen dan een hybride vergadering zonder die mogelijkheid. Indien de voorwaarden waaronder hybride vergaderingen toegestaan zijn verzaamd worden zoals in het Voorontwerp voorgesteld, ontstaat het risico dat vennootschappen die op dit moment hybride vergaderingen organiseren ervoor kiezen om hun vergaderingen voortaan enkel fysiek te organiseren. Een dergelijke situatie zou een achteruitgang betekenen voor vergadergerechtigden die nu juist dankzij de figuur van de hybride vergadering op een laagdrempelige manier digitaal kunnen kennisnemen van de verhandelingen ter vergadering en hun stem elektronisch ter vergadering kunnen uitoefenen. Indien vergaderingen enkel fysiek georganiseerd worden, zullen die vergadergerechtigden zich mogelijk genooddaakt zien om enkel bij volmacht, of vooraf, te stemmen en daarmee geheel geen kennis meer te nemen van de verhandelingen ter vergadering.

3.1.7 Als laatste merken wij op dat ook onder huidig recht de statuten bepalen of een hybride vergadering toegestaan is, en of daarbij de mogelijkheid tot digitale deelname aan de beraadslaging geboden wordt.⁸ Daarmee bepaalt de algemene vergadering, bij het vaststellen van de statuten, uiteindelijk de vormgeving van een hybride vergadering. Indien een meerderheid van aandeelhouders de statuten wenst te wijzigen zodat hybride vergaderingen enkel toegestaan zijn als ook in digitale deelname aan de beraadslaging voorzien wordt, kunnen zij dat nu al bewerkstelligen.

3.1.8 Wij raden dan ook aan de voorgestelde verzwaring voor hybride vergaderingen niet in te voeren. Dit kan bereikt worden met de volgende wijzigingen in het voorgestelde art. 2:117a lid 2 BW (wijzigingen ten opzichte van onderdeel G van het Voorontwerp):

2. *Voor de toepassing van lid 1 is vereist dat de aandeelhouder kan worden geïdentificeerd, het stemrecht kan uitoefenen en, [indien de algemene vergadering enkel toegankelijk is via elektronische weg](#), via een tweezijdig audiovisueel communicatiemiddel rechtstreeks kan kennisnemen van de verhandelingen ter vergadering alsmede kan deelnemen aan de beraadslaging. [Indien een algemene vergadering tevens toegankelijk is langs elektronische weg, is tevens vereist dat de aandeelhouder via het elektronisch communicatiemiddel rechtstreeks kan kennisnemen van de verhandelingen ter vergadering en kunnen de statuten bepalen dat bovendien is vereist dat de aandeelhouder via een tweezijdig audiovisueel communicatiemiddel kan deelnemen aan de beraadslaging.](#)*

3.1.9 Een overeenkomstige wijziging kan doorgevoerd worden in art. 2:227a lid 2 BW (onderdeel K van het Voorontwerp).

4 DE ELEKTRONISCH UITGEBRACHTE STEM

4.1.1 Naast technische onvolkomenheden en calamiteiten kunnen zich ook menselijke fouten voordoen bij digitale vergaderingen. Zo denken wij aan een aandeelhouder die na identificatie digitaal toegang heeft verkregen tot de algemene vergadering, maar die vervolgens niet zélf stem uitbrengt. Gedacht kan worden aan de situatie waarin een geïdentificeerde aandeelhouder zijn computer, waarmee hij digitaal deelneemt aan de vergadering, kortstondig verlaat en een ander vervolgens via die computer stem uitbrengt.

4.1.2 Een dergelijke situatie is voor de vennootschap niet te voorkomen en ook niet na te gaan. Het zou zich in een dergelijk geval dan ook niet met de rechtszekerheid verhouden als de betreffende aandeelhouder, nadat een dergelijke stem uitgebracht is, de ongeldigheid van die stem kan invoeren omdat deze door een

⁸ Art. 2:117a lid 2 BW / 2:227a lid 2 BW (huidig).

onbevoegde is uitgebracht. Daarom zou bij een digitaal deelnemende aandeelhouder steeds het uitgangspunt moeten zijn dat een uitgebrachte stem toegerekend wordt aan de aandeelhouder die geïdentificeerd is, ongeacht of deze die stem daadwerkelijk uitgebracht heeft.

- 4.1.3 Wij raden aan om aan deze situatie een passage te wijden in de Memorie van Toelichting en daarmee te verduidelijken dat een elektronisch uitgebrachte stem toegerekend wordt aan de aandeelhouder die geïdentificeerd is, ongeacht wie die stem daadwerkelijk uitgebracht heeft.

5 ENKELE OPMERKINGEN VAN TECHNISCHE AARD

5.1 Artikel 2:113 lid 2 BW Voorontwerp

- 5.1.1 Onderdeel D van het Voorontwerp stelt voor art. 2:113 lid 2 BW als volgt te wijzigen:

2. *De oproeping geschiedt door ~~aankondiging in een landelijk verspreid dagblad~~ een langs elektronische weg openbaar gemaakte aankondiging, die tot de algemene vergadering rechtstreeks en permanent toegankelijk is.*

- 5.1.2 Niet iedere naamloze vennootschap zal een website onderhouden. Met name 'besloten' naamloze vennootschappen met een beperkte groep aandeelhouders zullen in de praktijk geen eigen website hebben. Het voorschrift dat die vennootschappen een website moeten onderhouden waarop de oproeping geplaatst kan worden, zal voor dergelijke vennootschappen leiden tot een onnodige lastenverzwaring. Het zou daarom mogelijk moeten blijven om te kiezen voor een oproep door aankondiging in een landelijk verspreid dagblad of uitsluitend oproeping bij brief of elektronisch bericht.

- 5.1.3 Een naamloze vennootschap zal niet de adresgegevens hebben van houders van met medewerking uitgegeven certificaten.⁹ Dergelijke vennootschappen zouden niet moeten kunnen volstaan met oproeping per brief of elektronisch bericht. Dit geldt ook voor beursvennootschappen die reeds onder het bestaande art 2:113 lid 6 BW gehouden zijn de oproeping op hun website kenbaar te maken.

- 5.1.4 Om te voorkomen dat niet-beursvennootschappen zonder met medewerking uitgegeven certificaten steeds gehouden zijn hun oproepingen op een website te plaatsen, stellen wij de volgende wijziging aan art. 2:113 lid 2 BW voor:

2. *De oproeping geschiedt door ~~aankondiging in een landelijk verspreid dagblad~~ een langs elektronische weg openbaar gemaakte aankondiging, die*

⁹ Met medewerking van de vennootschap uitgegeven certificaten kunnen immers zonder erkenning of betekening geleverd worden. Dit in tegenstelling tot certificaten met vergaderrecht bij de besloten vennootschap.

tot de algemene vergadering rechtstreeks en permanent toegankelijk is. De vorige zin is niet van toepassing indien de oproeping geschiedt door aankondiging in een landelijk verspreid dagblad of overeenkomstig artikel 113 leden 3 of 4, tenzij het een vennootschap betreft waarvan de aandelen of certificaten van aandelen zijn toegelaten tot de handel op een gereguleerde markt als bedoeld in artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht of het een vennootschap betreft waarvoor met medewerking certificaten van aandelen zijn uitgegeven.

5.2 Artikel 2:113 lid 4 BW Voorontwerp

5.2.1 Onderdeel D van het Voorontwerp stelt voor art. 2:113 lid 4 BW als volgt te wijzigen:

4. ~~Tenzij de statuten anders bepalen kan, indien de houder van aandelen op naam alsmede de houder van de certificaten van aandelen, welke met medewerking van de vennootschap zijn uitgegeven, hiertoe instemt,~~ de oproeping geschiedt door een langs elektronische weg toegezonden leesbaar en reproduceerbaar bericht aan het adres dat ~~door hem~~ door de houder van aandelen op naam alsmede de houder van de certificaten van aandelen, welke met medewerking van de vennootschap zijn uitgegeven voor dit doel aan de vennootschap is bekend gemaakt.

5.2.2 De Memorie van Toelichting vermeldt ten aanzien van deze wijziging dat het hiermee eenvoudiger wordt om langs elektronische weg de verschillende vergadergerechtigden op te roepen voor de algemene vergadering.¹⁰ De voorgestelde wettekst maakt echter niet duidelijk hoe hiermee een vereenvoudiging bereikt wordt. Doordat de zinsnede "voor dit doel aan de vennootschap is bekend gemaakt" behouden blijft, lijkt het alsof er nog steeds actieve instemming (in de vorm van het verstrekken van de relevante gegevens) van aandeelhouders nodig is voor een oproeping middels elektronische bericht. Indien dat het geval is, is niet duidelijk hoe oproeping middels elektronisch bericht door deze wijziging vereenvoudigd wordt.

5.2.3 Indien beoogd is dat instemming van individuele aandeelhouders niet vereist is, en dat zij dus hun adres voor elektronische oproeping dienen te verstrekken, zou de bepaling verduidelijkt kunnen worden door de zinsnede "voor dit doel aan de vennootschap is bekend gemaakt" te vervangen door "zoals deze is vermeld in het register van aandeelhouders".¹¹

5.2.4 De vermelding van houders van certificaten van aandelen, welke met medewerking van de vennootschap zijn uitgegeven, zou achterwege gelaten

¹⁰ Memorie van Toelichting, p. 28.

¹¹ Vergelijk de bestaande tekst van art. 2:113 lid 3 BW.

moeten worden. In tegenstelling tot certificaten met vergaderrecht bij de besloten vennootschap vereist levering van met medewerking uitgegeven certificaten van aandelen in een naamloze vennootschap geen erkenning door of betekening aan de vennootschap.¹² Dergelijke houders worden ook niet aangetekend in het aandeelhoudersregister van de naamloze vennootschap.¹³ Het is voor de naamloze vennootschap dan ook niet kenbaar wie op enig moment de houders van dergelijke certificaten zijn. De verwijzing naar houders van dergelijke certificaten kan daarom achterwege blijven, net als deze niet in art. 2:113 lid 3 BW genoemd worden.

5.2.5 Bovenstaande punten zouden geadresseerd kunnen worden door art. 2:113 lid 4 BW als volgt te laten luiden:

4. ~~Tenzij de statuten anders bepalen kan, indien de houder van aandelen op naam alsmede de houder van de certificaten van aandelen, welke met medewerking van de vennootschap zijn uitgegeven, hiermee instemt, de in lid 3 bedoelde oproeping geschiedt door een langs elektronische weg toegezonden leesbaar en reproduceerbaar bericht aan het adres dat door hem voor dit doel aan de vennootschap is bekend gemaakt van de aandeelhouder zoals dit is vermeld in het register van aandeelhouders.~~

5.2.6 In het verlengde van deze wijzigingen zou de volgende wijziging aan art. 2:85 lid 1 BW voor de hand liggen:

1. ~~Het bestuur van de vennootschap houdt een register waarin de namen, en de adressen en de adressen voor oproeping langs elektronische weg als bedoeld in artikel 113 lid 4 van alle houders van aandelen op naam zijn opgenomen, met vermelding van de datum waarop zij de aandelen hebben verkregen, de datum van de erkenning of betekening, alsmede van het op ieder aandeel gestorte bedrag. Daarin worden tevens opgenomen de namen, en de adressen en de adressen voor oproeping langs elektronische weg als bedoeld in artikel 113 lid 4 van hen die een recht van vruchtgebruik of pandrecht op die aandelen hebben, met vermelding van de datum waarop zij het recht hebben verkregen, de datum van erkenning of betekening, alsmede met vermelding welke aan de aandelen verbonden rechten hun overeenkomstig de leden 2 en 4 van de artikelen 88 en 89 van dit boek toekomen.~~

5.2.7 Overeenkomstige wijzigingen kunnen worden doorgevoerd voor art. 2:194 lid 1 BW¹⁴ en 2:223 lid 2 BW.

¹² Art. 2:86 BW; vergelijk met 2:195 BW voor de besloten vennootschap.

¹³ Art. 2:85 BW; vergelijk met 2:184 BW voor de besloten vennootschap.

¹⁴ Daar ook ten aanzien van houders van certificaten van aandelen waaraan vergaderrecht is verbonden.

5.2.8 De voorgestelde wijzigingen kunnen onduidelijkheid doen ontstaan over de positie van een vergadergerechtigde die niet zijn adres voor elektronische oproeping aan de vennootschap heeft verstrekt. Analoge toepassing van de regels omtrent het fysieke adres ligt mogelijk voor de hand. Daarbij geldt dat het in beginsel voor risico van de vergadergerechtigde is indien hij de vennootschap niet van zijn juiste adres op de hoogte stelt. Een dergelijke conclusie zou echter tot onredelijke uitkomsten kunnen leiden. Een overgangsbepaling zou overwogen kunnen worden om vergadergerechtigden na inwerkingtreding van de wetwijziging een periode te gunnen om hun registratie bij de vennootschap in orde te brengen.

5.3 Artikel 2:114 lid 1 onderdeel b BW Voorontwerp

5.3.1 Onderdeel E van het Voorontwerp stelt voor art. 2:114 lid 1 onderdeel b BW als volgt te wijzigen:

1. *Bij de oproeping worden vermeld:*

[..]

b. *de plaats [of de elektronische weg](#) en het tijdstip van de algemene vergadering;*

5.3.2 Dat bij een digitale vergadering gegevens moeten worden verstrekt rondom de wijze waarop vergadergerechtigden zich toegang kunnen verschaffen, blijkt al uit het voorgestelde art. 2:114 lid 1 onderdeel c BW van het Voorontwerp. De toevoeging in art. 2:114 lid 1 onderdeel b BW is daarmee overbodig. Daarbij houdt de voorgestelde wijziging door het gebruik van het woord "of" geen rekening met de hybride vergadering.

5.3.3 Wij stellen dan ook voor art. 2:114 lid 1 onderdeel b BW als volgt te wijzigen:

1. *Bij de oproeping worden vermeld:*

[..]

b. *~~de plaats en~~ het tijdstip [en, in geval van een algemene vergadering die niet uitsluitend toegankelijk is langs elektronische weg, de plaats](#) van de algemene vergadering;*

5.4 Artikel 2:114 lid 1 onderdeel c BW Voorontwerp

5.4.1 Onderdeel E van het Voorontwerp stelt voor art. 2:114 lid 1 onderdeel c BW als volgt te wijzigen:

1. *Bij de oproeping worden vermeld:*

[..]

c. *de procedure voor deelname aan de algemene vergadering bij schriftelijk gevolmachtigde [of de procedure voor deelname aan de](#)*

algemene vergadering langs elektronische weg en het uitoefenen van het stemrecht door middel van een elektronisch communicatiemiddel, indien deze rechten overeenkomstig artikel 117a kunnen worden uitgeoefend;

5.4.2 Wij menen dat het woord "of" hier onterecht gebruikt wordt. Immers kan ook bij een elektronisch digitale algemene vergadering sprake zijn van deelname bij schriftelijk gevolmachtigde.

5.4.3 Wij stellen dan ook voor art. 2:114 lid 1 onderdeel c BW als volgt te wijzigen:

1. *Bij de oproeping worden vermeld:*

[..]

c. *de procedure voor deelname aan de algemene vergadering bij schriftelijk gevolmachtigde en, indien deze rechten overeenkomstig artikel 117a kunnen worden uitgeoefend, de procedure voor deelname aan de algemene vergadering langs elektronische weg en het uitoefenen van het stemrecht door middel van een elektronisch communicatiemiddel;*

5.5 Artikel 2:116 BW en artikel 2:226 BW Voorontwerp

5.5.1 Onderdeel F van het Voorontwerp stelt voor art. 2:116 BW als volgt te wijzigen:

De algemene vergaderingen worden langs elektronische weg gehouden of gehouden in Nederland ter plaatse bij de statuten vermeld, of anders in de gemeente waar de naamloze vennootschap haar woonplaats heeft. In een algemene vergadering, gehouden elders dan behoort, kunnen wettige besluiten slechts worden genomen, indien het gehele geplaatste kapitaal vertegenwoordigd is.

5.5.2 Door het gebruik van het woord "of" wekt de voorgestelde wijziging onterecht de indruk dat voor digitale vergaderingen een fysieke vergaderlocatie niet relevant kan zijn. Om ook rekening te houden met hybride vergaderingen, stellen wij onderstaande wijziging in art. 2:116 BW voor. Hierin wordt ook aangesloten bij de elders gehanteerde terminologie "algemene vergadering die langs elektronische weg toegankelijk is".

De algemene vergaderingen die niet uitsluitend toegankelijk zijn langs elektronische weg worden gehouden in Nederland ter plaatse bij de statuten vermeld, of anders in de gemeente waar de naamloze vennootschap haar woonplaats heeft. In een algemene vergadering, gehouden elders dan

behoort, kunnen wettige besluiten slechts worden genomen, indien het gehele geplaatste kapitaal vertegenwoordigd is.

5.5.3 Voor art. 2:226 lid 1 BW (onderdeel J van het Voorontwerp) kan een overeenkomstige wijziging als volgt ingevoerd worden:

1. *De algemene vergaderingen die niet uitsluitend toegankelijk zijn langs elektronische weg worden gehouden in Nederland ter plaatse bij de statuten vermeld, of anders in de gemeente waar de naamloze vennootschap haar woonplaats heeft. In een algemene vergadering, gehouden elders dan behoort, kunnen wettige besluiten slechts worden genomen, indien het gehele geplaatste kapitaal vertegenwoordigd De algemene vergadering wordt gehouden ter plaatse bij de statuten vermeld of anders in de gemeente waar de vennootschap haar woonplaats heeft. De in de statuten vermelde plaats kan een plaats buiten Nederland zijn.*

5.6 Memorie van Toelichting bij artikel 2:117a lid 2 BW

5.6.1 In de Memorie van Toelichting staat bij de voorgestelde wijziging van art. 2:117a lid 2 BW de volgende toelichting:

"Voor alle duidelijkheid wordt nog opgemerkt dat in het geval aandeelhouders op grond van artikel 2:110 BW zich tot de voorzieningenrechter wenden voor een machtiging tot het bijeenroepen van een vergadering, zij gelden als 'degene die de vergadering bijeenroept'." ¹⁵

5.6.2 De verwijzing naar "degene die de vergadering bijeenroept" valt slecht te plaatsen in de context van art. 2:117a BW; daarin komt dat concept niet terug. De geciteerde passage volgt op een paragraaf waarin verwezen wordt naar de toelichting bij de in het Voorontwerp voorgestelde wijziging voor art. 2:38 BW dat enkel voor verenigingen geldt. In het voorgestelde art. 2:38 BW is het concept "degene die de vergadering bijeenroept" wel relevant, nu het voorgestelde art. 2:38 BW het volgende bepaalt:

"Tenzij de statuten anders bepalen, kan de algemene vergadering degene die bevoegd is de algemene vergadering bijeen te roepen machtigen om te bepalen dat de algemene vergadering tevens of uitsluitend toegankelijk is langs elektronische weg."

5.6.3 Een vergelijkbaar artikel bestaat niet voor de naamloze vennootschap. Wij lezen de geciteerde toelichting bij art. 2:117a lid 2 BW dan ook als een verschrijving, die niet van toepassing is op naamloze vennootschappen, maar enkel op

¹⁵ Memorie van Toelichting, p. 31.

verenigingen. Indien dat het geval is, is het raadzaam dat de Memorie van Toelichting op dit punt aangepast wordt.

- 5.6.4 Mocht aan deze toelichting toch betekenis moeten worden toegekend voor de naamloze vennootschap, dan menen wij dat het daarin vervatte uitgangspunt onjuist en onwenselijk is.
- 5.6.5 Wij menen dat het aan de vennootschap (althans haar bestuur en/of raad van commissarissen) is, en zou moeten zijn, om de vorm van de algemene vergadering te bepalen. Wanneer een aandeelhouder het bestuur (en raad van commissarissen) van een vennootschap verzoekt een algemene vergadering bijeen te roepen op grond van art. 2:110 BW, geldt dat uitgangspunt onverminderd. Wij zien niet in waarom dit na een machtiging door de voorzieningenrechter anders is.
- 5.6.6 Temeer lijkt ons dit een onwenselijke uitkomst omdat daarmee een gemachtigde aandeelhouder de vennootschap kan opleggen de vergadering in bepaalde vorm te houden, terwijl de vennootschap wellicht niet op elke vergadervorm voorbereid is. Voorstelbaar is immers dat de statuten bepalen dat een volledig digitale vergadering toegestaan is als het bestuur of de raad van commissarissen daartoe besluit, maar de vennootschap van die mogelijkheid in de praktijk geen gebruik maakt. Een aandeelhouder die gemachtigd wordt een vergadering bijeen te roepen zou dan de vennootschap kunnen dwingen de faciliteiten voor een volledig digitale vergadering op te zetten, hetgeen voor een enkele vergadering mogelijk een aanzienlijke, en daarmee onredelijke, kostenpost met zich meebrengt.
- 5.6.7 Het bovenstaande geldt uiteraard ook voor de besloten vennootschap, voor zover de geciteerde toelichting bij het voorgestelde art. 2:117a lid 2 BW ook op besloten vennootschappen zou zien.

5.7 Artikel 2:117a lid 3 BW

- 5.7.1 Art. 2:117a lid 3 BW bevat een verwijzing naar art. 2:114 lid 1 onderdeel d BW. Door de voorgestelde wijzigingen in art. 2:114 lid 1 onderdelen c en d BW, is deze verwijzing niet langer nodig. Deze wijzigingen zorgen er immers voor dat alle naamloze vennootschappen, ongeacht of zij beursgenoteerd zijn of niet, de in art. 2:117a lid 3 BW genoemde voorwaarden bij oproeping dienen te vermelden, ongeacht of deze bij of krachtens statuten zijn gesteld. Wij menen in de Memorie van Toelichting overigens te lezen dat een dergelijke wijziging ook beoogd is, nu daar een voorgestelde wijziging van art. 2:117a lid 3 BW besproken wordt, welke echter niet onderdeel uit maakt van het Voorontwerp.¹⁶

¹⁶ Memorie van Toelichting, p. 31.

5.7.2 Wij stellen daarom de volgende wijziging voor in art. 2:117a lid 3 BW (voor zover deze wijziging niet al beoogd was):

3. *Bij of krachtens de statuten kunnen voorwaarden worden gesteld aan het gebruik van het elektronisch communicatiemiddel, mits deze voorwaarden redelijk en noodzakelijk zijn voor de identificatie van de aandeelhouder en de betrouwbaarheid en veiligheid van de communicatie. ~~Indien de voorwaarden krachtens de statuten worden gesteld, of artikel 114 lid 1 onderdeel d van toepassing is, worden deze voorwaarden bij de oproeping bekend gemaakt.~~*

5.8 Artikel 2:227a lid 3 BW Voorontwerp

5.8.1 Onderdeel K van het Voorontwerp stelt voor art. 2:227a lid 3 BW als volgt te wijzigen:

3. *Bij of krachtens de statuten kunnen voorwaarden worden gesteld aan het gebruik van het elektronisch communicatiemiddel. Indien deze voorwaarden krachtens de statuten worden gesteld, worden deze bij de oproeping bekend gemaakt. De oproeping vermeldt tevens de procedure voor deelname aan de algemene vergadering en het uitoefenen van het stemrecht door middel van een elektronisch communicatiemiddel.*

5.8.2 De toevoeging van deze zin komt de leesbaarheid van de wet niet ten goede. Immers geldt de tweede zin ook indien van de eerste zin geen sprake is, maar ingevolge art. 2:227a lid 1 BW (Voorontwerp) een digitale vergadering opgeroepen wordt. Ten behoeve van de leesbaarheid, en consistentie tussen de regels die gelden voor een naamloze vennootschap en een besloten vennootschap, kan overwogen worden deze toevoeging achterwege te laten en daarvoor in de plaats de volgende wijziging aan te brengen aan art. 2:224 lid 1 BW:¹⁷

1. ~~De oproeping vermeldt de te behandelen onderwerpen.~~ Bij de oproeping worden vermeld:
 - a. de te behandelen onderwerpen;
 - b. het tijdstip en, in geval van een algemene vergadering die niet uitsluitend toegankelijk is langs elektronische weg, de plaats van de algemene vergadering;
 - c. de procedure voor deelname aan de algemene vergadering bij schriftelijk gevolmachtigde en, indien deze rechten overeenkomstig artikel 227a kunnen worden uitgeoefend, de procedure voor deelname aan de algemene vergadering langs elektronische weg en

¹⁷ Vergelijk de in deze reactie voorgestelde wijziging aan art. 2:114 lid 1 onder c BW (besproken in paragraaf 5.4) en art. 2:117a lid 3 BW (besproken in paragraaf 5.7).

[het uitoefenen van het stemrecht door middel van een elektronisch communicatiemiddel;](#)

5.8.3 Met bovenstaande wijziging kan ook de bestaande laatste zin van art. 2:227a lid 2 BW komen te vervallen, waarmee de opzet van dat artikel in lijn gebracht wordt met het door ons voorgestelde art. 2:117a lid 3 BW (besproken in paragraaf 5.7):

2. *Bij of krachtens de statuten kunnen voorwaarden worden gesteld aan het gebruik van het elektronisch communicatiemiddel. ~~Indien deze voorwaarden krachtens de statuten worden gesteld, worden deze bij de oproeping bekend gemaakt.~~*

5.9 Wet op het financieel toezicht ("Wft")

5.9.1 Art. 5:25k en 5:25ka Wft gaan er vanuit dat algemene vergaderingen steeds een 'plaats' hebben. Er wordt in die bepalingen dus geen rekening gehouden met volledig digitale vergaderingen. De betreffende bepalingen zouden als onderdeel van de beoogde wetswijziging gewijzigd moeten worden. De volgende wijzigingen zouden overwogen kunnen worden:

Art. 5:25k lid 4 onderdeel a Wft

4. *Een uitgevende instelling:*
 - a. *stelt bij de oproeping voor de algemene vergadering de aandeelhouders in kennis van ~~de plaats, het tijdstip en de agenda van de algemene vergadering alsmede~~ het recht om de vergadering bij te wonen alsmede de overige informatie die ingevolge Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek bij de oproeping dient te worden vermeld;¹⁸*

Art. 5:25ka lid 1 onderdeel a Wft

1. *Een uitgevende instelling stelt uiterlijk op de tweeënveertigste dag voor de dag van de algemene vergadering de aandeelhouders via haar website in kennis van de volgende informatie:*
 - a. *de oproeping tot de algemene vergadering, onder vermelding van ~~de plaats, het tijdstip, de agenda en~~ het recht om de vergadering bij te wonen alsmede de overige informatie die ingevolge Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek bij de oproeping dient te worden vermeld;¹⁹*

¹⁸ Art 2:114 lid 1 BW schrijft reeds voor welke informatie beursvennootschappen dienen te vermelden bij hun oproeping. Wegens art. 2:187 BW is art. 2:114 lid 1 BW ook van toepassing op beursgenoteerde besloten vennootschappen. Doordat art. 5:25k lid 4 onder a Wft op grond van art. 5:25j lid 3 Wft enkel geldt voor uitgevende instellingen met zetel in Nederland, kan volstaan worden met deze verkorte verwijzing.

¹⁹ Zie voetnoot 18 die ook hier geldt nu art. 5:25ka lid 1 Wft op grond van art. 5:25j lid 2 Wft enkel geldt voor een uitgevende instelling met zetel in Nederland.

6 CONTACTGEGEVENS

Tijmen Klein Bronsvoot

E: tijmen.kleinbronsvoort@debrauw.com

T: +31 20 577 1357

Casper Nagtegaal

E: casper.nagtegaal@debrauw.com

T: +31 20 577 1075

* * *